

Aan
Directie Facilitair en Financieel
Rijkswaterstaat Corporate Dienst
t.a.v. dhr. T. Lindeman

Barchman Wuytierslaan 10
3818 LH Amersfoort

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

notitie

Contactpersoon	Kenmerk	Status	Datum
Bas Peeters	19-056	definitief	6 november 2019

Betreft

Vleermuisonderzoek Tonnenloods, West-Terschelling

Inleiding

Gemeente Terschelling is voornemens om de Tonnenloods aan de Willem Barentszkade te herontwikkelen, waarvoor een bestemmingsplanwijziging nodig is. Voor een dergelijke wijziging en eventuele ruimtelijke ingrepen is in 2018 een quickscan natuurtoets¹ uitgevoerd. Uit de quickscan bleek dat in en rondom de tonnenloods potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Ecogroen heeft in 2019 een aanvullend onderzoek uitgevoerd op deze locatie. Doel van het onderzoek is het vaststellen of en zo ja, waar zich vaste verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden en welke functie deze hebben. Tevens wordt onderzocht of zich in het plangebied foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen bevinden. Voorliggende notitie geeft een verslag van de werkwijze en resultaten van het vleermuisonderzoek.

Situatie

Het plangebied betreft een gebouw van meer dan 100 jaar oud dat heeft dienstgedaan als opslag en onderhoudswerkplaats van zeeboeien en andere materialen voor Rijkswaterstaat (RWS). De ligging van het plangebied is weergegeven op de kaart in figuur 1. De exacte ligging van het pand is weergegeven in figuur 2. Een deel van de bebouwing is uitgevoerd met spouw achter een steensmuur. Op meerdere plaatsen wijkt het boeiboord van de spouwmuur en zijn in de muren barsten en scheuren aanwezig. In de spouw en de barsten kunnen zich verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden. Het dak biedt hiervoor geen mogelijkheden.

In de nieuwe situatie blijft het noordelijke deel van het pand ongewijzigd in gebruik als kantoor en opslag van RWS. De drie hallen die het dichtst bij de openbare weg liggen krijgen een nieuwe functie als publieke ruimte en worden getransformeerd tot beleefruimte/museum. Om de gewenste functies te realiseren wordt het bestaande pand van

¹ Peeters, S.A.M. (2018). Quickscan natuurtoets Tonnenloods West-Terschelling. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Rapport 18-499. Ecogroen bv. Zwolle

notitie

binnen getransformeerd en verbouwd. De plannen behelzen tevens de realisatie van nieuwe gevelopeningen. Herstel van de gevels en het aanbrengen of wijzigen van gevelopeningen kunnen effect hebben op potentiële verblijfplaatsen.

Figuur 1 Ligging van het plangebied in het rode kader (bron achtergrond: PDOK).

Figuur 2 Het plangebied (rood omkaderd) (bron achtergrond: PDOK).

notitie

Onderzoeksmethode vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen bestaat uit (vaste) verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 1). Onderstaand worden deze onderdelen nader besproken.

Kader 1 Vleermuizen

Het leefgebied van in de Wet natuurbescherming beschermde vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Van deze drie onderdelen genieten de verblijfplaatsen de grootste bescherming. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/ zomerverblijven, baltslocaties/paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Het onderzoek naar vleermuizen heeft zich met name gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen. Volgens het protocol voor vleermuizen (zie kader 2) dienen bij verblijfplaatsen minimaal vier nachtelijke bezoeken verspreid over het jaar te worden uitgevoerd. Het gaat hierbij om minimaal twee nachtelijke bezoeken van half mei tot half juli gericht op kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen en twee nachtelijke bezoeken in de periode half augustus tot eind september gericht op baltslocaties en paarverblijfplaatsen. Het plangebied op deze locatie is niet door één persoon voor tenminste 75% te overzien (zoals het vleermuisprotocol vereist). Daarom is elk van de vier nachtelijke bezoeken in twee delen uitgevoerd, telkens één zijde 's avonds en de andere zijde 's ochtends. De details van de onderzoekstijdstippen zijn weergegeven in tabel 1. Aan beide zijden zijn twee ochtend- en twee avondbezoeken uitgevoerd.

Kader 2 Toelichting onderzoeksprotocol voor vleermuisonderzoek

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakbureau van het Netwerk Groene Bureaus een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen². Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) van het Ministerie van EZ en de Zoogdierverseniging.

Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht. Het volgen van het vleermuisprotocol wordt echter wel aangeraden. Het toepassen van het protocol heeft tot doel:

- 1) Dat bevoegd gezag geen aanvullend onderzoek verlangt bij een ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming;
- 2) Dat een onderzoek stand houdt in eventuele juridische procedure.

² NGB (2017). Vleermuisprotocol 2017.

notitie

Tabel 1 Overzicht uitgevoerde onderzoeken

Onderzoek	Begintijd	Eindtijd	Temperatuur (°C)	Bewolking	Neerslag	Windkracht	Datum
Avondbezoek	21:30	23:30	17	Half bewolkt	Droog	Weinig wind	2019-06-01
Ochtendbezoek	03:30	05:30	16	Licht bewolkt	Droog	Matige wind	2019-06-02
Ochtendbezoek	03:15	05:15	13	Bewolkt	Droog	Matige wind	2019-07-02
Avondbezoek	21:45	23:45	14	Licht bewolkt	Droog	Weinig wind	2019-07-02
Ochtendbezoek	04:00	06:15	18	Half bewolkt	Droog	Matige wind	2019-08-18
Avondbezoek	20:45	23:15	15	Helder	Droog	Matige wind	2019-08-18
Avondbezoek	19:30	21:30	17	Licht bewolkt	Droog	Weinig wind	2019-09-23
Ochtendbezoek	05:30	07:30	16	Half bewolkt	Droog	Matige wind	2019-09-24

Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector die de mogelijkheid heeft om geluidsopnames te maken zoals de Pettersson D240x, de M500 en de Echometer Touch. Met een batdetector zijn vrijwel alle vleermuissoorten op naam te brengen. De bezoeken hebben wij tijdens optimaal weer (droog, niet te koud en nagenoeg windstil) rond de avond- of ochtendschemering uitgevoerd.

Resultaten

Vaste verblijfplaatsen

In het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. In de omgeving, buiten het plangebied, zijn wel enkele vleermuisverblijven waargenomen:

- In het achtergebouw van de voormalige kerk buiten het plangebied zijn vier invliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen.
- Er zijn twee baltslocaties aan de west- en zuidzijde van het plangebied van gewone dwergvleermuis vastgesteld.
- Buiten het plangebied zijn sociale roepen van laatvlieger waargenomen. Deze duiden ook op een verblijfplaats.

Vliegroutes en foerageergebieden

Tijdens de veldbezoeken is eenmaal een foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen in het plangebied. Direct buiten het plangebied zijn vooral aan de west- en zuidzijde van het plangebied foeragerende gewone dwergvleermuizen en eenmaal één laatvlieger waargenomen. Tijdens één van de veldbezoeken is een uitvliegroute van laatvlieger (6 exemplaren) aan de westzijde van het plangebied waargenomen. De exacte uitvlieglocatie kon niet worden vastgesteld maar bevindt zich met zekerheid buiten het plangebied.

Het plangebied is zeer beperkt geschikt als foerageergebied en bevat geen vliegroutes. Van onmisbaar foerageergebied of een belangrijke vliegroute is geen sprake.

notitie

- Vliegroute
 Laatvlieger
- Foerageergebied
 Gewone dwergvleermuis
- Verblijf
 Gewone dwergvleermuis
 Laatvlieger

Figuur 3 Waarnemingen vleermuizen (bron achtergrond: PDOK).

Effecten en vervolgstappen

Mogelijke effecten voor vleermuizen

Vaste verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen in de loods in het plangebied. Bij uitvoering van voorgenomen werkzaamheden worden geen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden ten aanzien van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. Vervolgstappen ten aanzien van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aan de orde.

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden worden geen opgaande structuren verwijderd die van belang kunnen zijn als onmisbare vliegroute voor vleermuizen. In de omgeving zijn bovendien voldoende alternatieve, geleidende elementen aanwezig in de vorm van opgaande beplanting en bebouwing. Ook gaat geen onmisbaar foerageergebied verloren, aangezien het plangebied niet of marginaal als foerageergebied gebruikt wordt en alternatief foerageergebied in ruime mate in de omgeving aanwezig is. Vervolgstappen ten aanzien van vliegroutes en foeragegebieden van vleermuizen zijn niet aan de orde.

Houdbaarheid onderzoek

Vleermuisonderzoek heeft een beperkte geldigheidsduur (zie kader 3). Het uitgevoerde vleermuisonderzoek is in deze situatie geldig tot mei 2022. Hierna dient het vleermuisonderzoek herhaald te worden.

Kader 3: Geldigheidsduur vleermuisonderzoek

Vleermuizen maken gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen en wisselen, behalve in de winter, regelmatig van verblijfplaats. Gezien dit mobiele karakter van vleermuizen is vleermuisonderzoek juridisch gezien slechts voor een bepaalde periode rechtsgeldig. Volgens het bevoegd gezag zijn er geen richtlijnen hoe lang een vleermuisonderzoek 'houdbaar' is. Over het algemeen wordt een periode van drie jaar aangehouden.